

Кир Сотер Ортинський – засновник братства Святого Георгія та «Наддніпрянського Сокола» у Філадельфії (США)

Лях-Породько О. О., Лапшинська Є. Р.

Національний університет фізичного виховання та спорту України, Київ, Україна

Анотація. Здійснено аналіз передумов зародження сокільського товариства у Філадельфії (США). З'ясовано особливості діяльності братства Святого Георгія та «Наддніпрянського Сокола» на початку ХХ ст. Визначено роль єпископа Стефана Ортинського в утворенні сокільського товариства.

Ключові слова: український сокільський рух, США, діаспора.

Вступ. У 2007 р. Філадельфійська метрополія Української Греко-Католицької Церкви відзначила 100-літній ювілей призначення та приїзду до США першого греко-католицького єпископа владики Сотера Стефана Ортинського. У 2016 р. у Катедрі Непорочного Зачаття в Філадельфії відбулися богослужіння на вшанування Єпископа Сотера Стефана Ортинського. Українська Католицька Церква відзначала 150-ліття від дня його народження в 1866 р. та 100-ліття від дня смерті у 1916 р. [2]. Цього ж року виповнюється 110 років його діяльності у США.

У церкві Введення в Храм Пр. Богородиці у селищі Ортиничі праворуч головного входу висить пам'ятна таблиця: «Владика кир Сотер (Степан/Стефан) Ортинський ЧСВВ (1866–1916). Перший єпископ для греко-католиків в Сполучених Штатах Америки 1907–1916. Великий син українського народу. Пастер УГКЦ. Виходець із села Ортиничі. Відкрито в честь 100-тя єпископату у США. «Брат Сотер, єдиний супутник і друг». мит. Андрей Шептицький» [3].

Майбутній духовний лідер Українських Греко-Католиків США народився 29 січня 1866 р. в селі Ортиничі, що на Дрогобиччині. Походив зі шляхетного, глибоко релігійного роду Лебедів. А втім біографія Стефана Ортинського вивчена та досліджена багатьма фахівцями. Відомі глибокі розвідки з детальним оглядом дитинства, підліткового віку, юнацьких років, раннього та зрілого дорослого віку та й аж до смерті 24 березня

1916 р. Зокрема, у роботі отця Івана Кащака (2007) до найдрібніших моментів життя розповідається про шлях церковного діяча поряд з громадською, благодійною, жертовною діяльністю.

Мета дослідження – здійснити історико-теоретичний аналіз ролі Стефана Ортинського у створенні сокільського товариства.

Методи дослідження: аналіз науково-методичної літератури, історико-логічний та описовий методи.

Результати дослідження та їх обговорення. У більшості джерел подається огляд найзначніших подій у житті єпископа Сотера Ортинського. Наближає нас до таємниць життєвого шляху Ортинського матеріал зібраний та опублікований на ресурсі Дрогобицької Духовної Семінарії. Уривок статті подаємо у авторській редакції без змін: «27 серпня 1907 р. нововисвячений єпископ Сотер прибув до США, де його зустріли священники та вірні. Владика відслужив Молебень у храмі Святого Юра в Нью-Йорку. 17-18 жовтня 1907 р. єпископ скликав першу конференцію духовенства у Нью-Йорку, під час якої запропонував широкий план для організації Церкви в Америці. Відразу після конференції преосвященніший кир Сотер почав об'їзд усіх згромаджень, даючи реколекції та закликаючи до згоди й витривалості у вірі. Вірні почали прихильно ставитись до владика, котрий своїм «золотим» словом і лагідною поведінкою викликав любов та пошану. Коли було організовано товариство «Просвіта», то головою обрано єпископа Сотера Ортинського. В жовтні 1910 р. владика Сотер, користуючись присутністю митрополита Андрея Шептицького, запланував урочисте посвячення кафедрального храму Непорочного Зачаття Пресвятої Діви Марії у Філадельфії. На цю визначну подію прибули папський легат кардинал Ванутеллі й апостольський делегат у Вашингтоні архієпископ Фальконіо. Після візиту до апостольського делегата у Вашингтоні Сотер Ординський оселився у Філадельфії. До заслуг єпископа Сотера належать: запрошення до США сестер-василіянок, відкриття сиротинця для дітей-сиріт, організація скаутського товариства, налагодження діяльності вечірніх шкіл, затвердження й видання Букваря і підручників, Біблії й катехизму. А ще він дбав про вишкіл священників для майбутньої семінарії, заснував Союз українців Америки «Провидіння», завданням якого стала фінансова допомога пародіям, а також релігійні товариства «Відродження» і «Апостольство молитви», започаткував видання часописів «Душпастир», «Америка», «Місіонер», «Єпархіальний вісник». 16 березня 1916 року Сотер Ортинський захворів пневмонією та через вісім днів, 24 березня, помер» [4].

Цікавий та інформативний матеріал, який читача відносить у минуле. Якщо проаналізувати інші публікації, то здебільшого повторюється загальновідома інформація. Але чомусь не згадується інша напрочуд цікава та корисна діяльність Кира Сотера Ортинського, яка дивує, бентежить та вражає.

Однією з «сторінок життя» єпископа (ця інформація публікується вперше) є захоплення й підтримка ним сокільських ідей. Нам вдалося віднайти факти, які підтверджують вищесказане. Так у США найпершим серед сокільських товариств розпочало свою діяльність Братство святого Георгія та «Наддніпрянський Сокіл» у Філадельфії. Вже у жовтні 1908 р. при кафедральній церкві кілька свідомих парафіян з ініціативи їх Преосвященства Кира Сотера заснували сокільський осередок. Головою було одно-стайно обрано Кира Сотера. Активну діяльність товариство проводило з надання соціальної та матеріальної допомоги українцям в еміграції та на Батьківщині. Зокрема у перші роки існування товариство виплатило декілька тисяч доларів хворим на лікування, приблизно 200 доларів надало на будівництво монастиря у Чесапіку, закуп «Українського Городу» у Львові, «Рідну школу» тощо. Станом на 1913 р. товариство у касі мало 500 \$ заощаджень. Урядниками на 1913 рік були: Т. Грицай – предсідник, С. Гвіздь – секретар, І. Бабій – касир [1].

Доля нагородила Кира Сотера Ортинського цікавим, корисним земним життям багато сторінок якого нащадкам ще слід дослідити. Але й водночас доволі коротким. А скільки б ще можна було б зробити для людства, церкви, України.

Висновки. Кир Сотер Ортинський доклав багато зусиль до духовного, громадського, культурного та соціального життя суспільства в цілому та української громади зокрема. Його плідна, жертвна діяльність була різнобарвна. Одним із його захоплень був сокільський рух, який гармонійно поєднував духовне та тілесне виховання з національною, державницькою ідеєю. На теренах США Братство святого Георгія та «Наддніпрянський Сокіл» було перше товариство з українською сокільською ідеологією. Діяльність товариства була направлена на соціальний захист української громади в еміграції та економічна допомога Рідному Краю.

Список використаної літератури.

1. *Календар Руського Народного Союзу в Америці на рік звичайний 1914.* Ювілейне видання. Зладив Осип Стеткевич. Джерсі-Сіті: Свобода, 1913. 260 с.
2. У Катедрі Непорочного Зачаття в Філадельфії відбулися богослуження на вшанування Єпископа Сотера Стефана Ортинського, ЧСВВ. *Шлях.* 2016. №21. С. 1-3.
3. decerkva.org.ua/ortynychi.html.
4. dds.edu.ua/ua/articles/2/slovo/2009/528-ortynskyy.html.